

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	MED315, Mülki müdafiə və ilkin tibbi yardım, 6 AKTS
	Departament	Həyat elmləri
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/2026-cı ilin yaz semestri
	Fənni tədris edən müəllim(lər)	Gülafət Şəfiyeva
	E-mail:	gulafat.shafiyeva@khazar.org
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Məhsəti küç., 14 (Neftçilər kampusu) Mühazirə/Seminar məşğələ:
Məsləhət saatları	Tələbələrlə razılaşmadan sonra vaxt təyin ediləcək	
Prerekvizitlər		
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas dərslilər:</p> <ol style="list-style-type: none"> Şadlinski V.B., Hüseynova G.A. İnsan anatomiyası. Dərslilik. Bakı, "Müəllim" nəşriyyatı, 2009, 240 s. Tofiq Mehdiyev "Tibbi biliklərin əsasları mühazirələr" Dərs vəsaiti 2021 Ocaqov H.O. Fövqəladə hallarda təhlükəsizlik (Defensiologiya) (Ali məktəblər üçün dərslilik). Bakı, 2012, 368 s. Musayev A.H. Mülki müdafiə tibbi xidmətinin təşkili. Dərslilik.Bakı, "Təbib" nəşriyyatı, 2011, 165 s. Feyzullayeva T.Ə., Ələkbərova S.Ə., Məmmədova F.Ə. Mülki müdafiə və tibbi biliklərin əsasları. Dərslilik. Bakı, 2006. <p>Əlavə vəsaitlər:</p> <ol style="list-style-type: none"> Məmmədov A.M., Sudakov K.V. Normal fiziologiya. Dərslilik. Bakı, "Təbib" nəşriyyatı, 2011. İsayev C.P. İnfeksiyon xəstəliklər. Dərslilik. Bakı, Təhsil, 2009, 443 s. Ocaqov H.O., Danyalov Ş.D. Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin nəzəri əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı, 2008, 140 s. Təbii fəlakətlər riskinin azaldılması üzrə müəllimlər üçün metodik vəsait / DIPECHO layihəsi. 	
Kursun təsviri	<p>Bu kurs insanın həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi (tibbi biliklərin əsasları, əmək mühafizəsi və mülki müdafiə) məsələlərini əhatə edir.</p> <p>Tibbi biliklərin əsasları bəhsi həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin tibbi əsasları, insan orqanizminin normal anatomiyası və fiziologiyası haqqında, fəvqəladə hallarda zəhərlənmələr və xəstələnmələr zamanı ilk yardım və xəstələrə qulluq, xəstəlik haqqında anlayış, müxtəlif sistemlərin xəstəliklərinin təsviri, həkiməqədər yardım və profilaktikası, qəzalar və fəlakətlər zamanı tibbi yardım barəsindəki biliklərə həsr olunmuşdur.</p> <p>Əmək mühafizəsi bəhsi özündə istehsalatda həyat fəaliyyətinin ümumi məsələlərini, insan-yaşayış və iş mühiti sistemində neqativ amilləri,</p>	

	<p>təhlükəsizlik texnikasını, yanğın və partlayış hadisələrində həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyini əks etdirir.</p> <p>Mülkü müdafiə bəhsi fəvqəladə hallar və onların xarakteristikası, fəvqəladə hallarda yaranmış şəraitin qiymətləndirilməsi və əhalinin mühafizəsi, obyektlərin işinin dayanıqlığı, rabitə, xəbərdarlığın təşkili və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin təmini, fəvqəladə hadisələrdən mühafizə sahəsində əhalinin hazırlanması haqqındakı məlumatları cəmləşdirir.</p>	
Kursun məqsədləri	<p>Kursun əsas məqsədləri aşağıdakılardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tələbələrdə insan orqanizminin əsas anatomo-fizioloji xüsusiyyətləri haqqında fundamental biliklərin formalaşdırılması • Əsas xəstəliklərin yaranma səbəbləri və onların profilaktikası haqqında anlayışların inkişaf etdirilməsi • Əmək təhlükəsizliyi qaydaları və sağlam iş mühitinin qorunması prinsiplərinin öyrədilməsi • Mülki müdafiə sisteminin əsas anlayışları və əhalinin fəvqəladə hallardan qorunması tədbirləri haqqında biliklərin formalaşdırılması • Fəvqəladə vəziyyətlər zamanı tibbi fəaliyyətin əsas prinsiplərinin izah edilməsi • Travmalar, qanaxma, yanıq, sınıq və digər təcili hallarda ilkin tibbi yardım göstərilməsi bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi • Tələbələrdə fəvqəladə hallarda düzgün qərar vermək və təhlükəsiz davranış vərdislərinin formalaşdırılması • İlkin tibbi yardımın təşkili və zərərçəkənlərin təhlükəsiz şəkildə yardım müəssisələrinə çatdırılması haqqında biliklərin verilməsi 	
Təlim nəticələri	<p>Kursun sonunda tələbələr nəyi bilməlidirlər:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İnsan orqanizminin inkişaf qanunauyğunluqlarını 2. Sağlamlıq və xəstəlik haqqında ümumi məlumatları 3. Tipik patoloji proseslərin bəzi formalarının (hüceyrə zədələnməsi, mikrosirkulyasiya və periferik qan dövranının pozulması, iltihab və qızdırma) baş vermə səbəblərini və gedişini 4. İnsan orqanizminin ayrı-ayrı sistemlərinin anatomik-fizioloji xüsusiyyətlərini və bu sistemlərdə rast gəlinən xəstəlikləri, ilk yardımın göstərilməsini 5. İstehsalat sahələrində həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin təminini və insanlar üçün təhlükə törədən amilləri 6. İstehsalat sahələrində bədbəxt hadisələrin araşdırılmasını 7. Fəvqəladə hallar və onların baş vermə səbəblərini 8. Fəvqəladə hadisələrin xəbərdar edilməsinin növləri və vasitələrini, fəvqəladə hallarda davranış qaydalarının əhaliyə çatdırılması üsulları və yollarını 9. Fəvqəladə hallarda əhalinin mühafizəsinin prinsipləri və üsullarını, zədələnmiş insanlara ilk tibbi yardımın göstərilməsini 	
Tədris metodları	Məşğələ	X
	Qrup müzakirəsi	X
	Praktiki tapşırıqlar	X
	Praktiki məsələnin təhlili	X

Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)		10
	Tapşırıq		5
	Davamiyyət		5
	Aktivlik		10
	Aralıq imtahanı		30
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p>Dərsin təşkili</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar dərs zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. - Dərs zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri <u>şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi</u> ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə orta qiymət çıxarılacaqdır (Fəallıq). - Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. - Semestr ərzində fərdi laborator işi aparılması vacibdir. Laboratoriya dərsində ağ xalat geyilməlidir. Laborator işinin nəticələri tələbələrin dəftərlərində protokollaşdırılmalıdır, bu qaydalarla dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. <p>Davamiyyət</p> <p>Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.</p> <p>Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları</p> <p>Tələbə dərsə 15 dəqiqədən artıq gecikmişdirsə, tələbəyə qayıb yazılır, amma tələbə dərs saatında iştirak edir.</p> <p>Yoxlama işi</p> <p>Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yaza bilər.</p> <p>İmtahanlar</p> <p>Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur.</p> <p>Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır.</p> <p>İmtahan qaydalarının pozuntuları</p> <p>Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə</p>		

	<p>imtahandan kənarlaşdırılır.</p> <p>Fənni bitirmək qaydası</p> <p>Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər.</p> <p>Tələbələrin davranış qaydaları</p> <p><i>Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.</i></p>
--	--

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)

Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	18.02.26	<p>Mülki müdafiə</p> <p>Mülki müadfiə haqqında anlayış. Fövqəladə hallar və onların xarakteristikası.</p> <p>Respublikamızın ərazisində baş verə biləcək təbii və texnogen xarakterli fövqəladə halların xarakteristikası və onların nəticələri. Hərbi xarakterli fövqəladə halların xarakteristikası. Nüvə partlayışının səbəbləri, onun canlılara zədələyici amilləri, binalara və qurğulara dağıdıcı təsiri. Işıq şüalanması və bunun nəticəsində yanğınların baş verməsi.</p>	<p>Əsas dərsliklər: [3, 5]</p> <p>Fəsil 1, Bölmə 1</p>
2.	25.02.26	<p>Radioaktiv zəhərlənmə zonaları, nəticələri və ionlaşdırıcı şüaların insan orqanizminə, cihaz və avadanlığa təsiri. Kimyəvi zədələnmə ocaqları və xarakteristikası. Zəhərləyici və güclü təsirlə maddələr və onların insan orqanizminə təsiri. Bioloji zədələnmə ocaqları və xarakteristikası, insan orqanizminə təsiri və buna qarşı karantin və obyervasiya rejimlərinin aparılması.</p>	<p>Əsas dərsliklər: [3, 5]</p> <p>Fəsil 1, Bölmə 2</p>
3.	4.03.26	<p>Fövqəladə hallarda yaranmış şəraitin qiymətləndirilməsi. Radioaktiv, kimyəvi, yanğın şəraitləri haqqında ümumi anlayış, bu şəraitlərlə əlaqədar kəşfiyyatlar və kəşfiyyatlardan alınan məlumatlar əsasında həqiqi şəraitin qiymətləndirilməsi, ehtimal olunan şəraitin proqnozlaşdırılması və qiymətləndirilməsi. Nüvə partlayışı və radiasiya səviyyəsinin eyni vaxtda olması haqqında ümumi məlumat.</p>	<p>Əsas dərsliklər: [3, 5]</p> <p>Fəsil 2</p>
4.	11.03.26	<p>Radioaktiv maddələrlə zəhərlənmə, zəhərlənmə zonasında şüalanma dozasının, zəhərləyici maddələrin dayanıqlılıqlarının müəyyən edilməsi və bu zonada təhlükəsiz qalma müddəti. Fəhlələrin, qulluqçuların, əhalinin və dəstələrin şəxsi heyətinin təyini və mühafizə vasitələrində qalma müddətinin müəyyən edilməsi. Zəhərlənmə zonasında obyektlərin və texnikanın dayanıqlılıqlarının müəyyən edilməsi. Radiasiya və kimyəvi kəşfiyyat haqda anlayış. Dozometrik cihazlar, onların təsnifatı, əsas</p>	<p>Əsas dərsliklər: [3, 5]</p> <p>Fəsil 3</p>

		xarakteristikaları və onlardan istifadə edilmə qaydaları. Tibbi xidmətin kimyəvi cihazları, təyinatı və quruluşu.	
5.	18.03.26	Fövqəladə hallarda əhalinin mühafizəsi. Fövqəladə hallarda Mülki Müdafiənin rolu, qüvvələri, onların vəzifələri və yaradılması. Fövqəladə hallarda Dövlət sistemi və onun əsas vəzifələri. Fövqəladə hallarda əhalinin mühafizəsinin əsas prinsipləri və üsulları. Mülki müdafiə mühafizə qurğuları, onların təyinatı və təsnifatı. Sığınacaqlar, onların həcmi - planlaşdırma, konstruktiv, mühəndis-texnika avadanlıqları və sığınacaqların iş rejimləri. Sadə və radiasiya daldalanacaqları, onların mühafizə qabiliyyətlərinin yüksəldilməsi yolları. Mühafizə qurğularının sülh dövründə saxlanılması və istifadəsi. Fövqəladə hallarda fərdi və tibbi mühafizə vasitələri, onların təsnifatı və istifadə edilməsi qaydaları. Fövqəladə hallarda obyektlərin iş fəaliyyətinin və əhalinin mühafizə rejimləri, dozometrik və kimyəvi nəzarətin təşkili.	Əsas dərsliklər: [3, 5] Fəsil 4
6.	25.03.26	Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması. (mövzuda ixtisasa uyğun yanaşma) Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılmasının nəzəri əsasları, bərpa işlərinin növləri, işlərin növbəliliyi, ardıcılığı və mərhələlərlə aparılması. Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılmasına cəlb edilən qüvvə və vasitələr. Xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin (XvəDTİ) məqsədi, tərkibi və icrasının xüsusiyyətləri. XvəDTİ aparılmasının taktiki üsulları, istehsalat qəzaları və fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırmaq üçün qüvvə və vasitələrin qruplaşdırılması. X və DTİ icrasının xüsusiyyətləri, təbii fəlakət və istehsalat qəzalarının nəticələrini aradan qaldırarkən mülki müdafiə dəstələrinin fəaliyyətinin təmini, ərzaq və sənaye mallarının mühafizəsi və zərərsizləşdirilməsi. XəDTİ mənəvi və psixoloji hazırlığı.	Əsas dərsliklər: [3, 5] Fəsil 6
7.	1.04.26	Fövqəladə hallarda rabitə, xəbərdarlığın təşkili və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin təmini. Obyektlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlığın təşkili. Fövqəladə hallar zamanı idarəetmə və idarəetmə məntəqələri, təyini və yerləşdirilməsi. İdarəetmənin növləri, mülki müdafiədə rabitə və xəbərdarlıq sistemləri, onların vəzifələri, təşkili prinsipləri və rabitə xəbərdarlıq vasitələri.	Əsas dərsliklər: [3, 5] Fəsil 7
		Aralıq imtahanı	

8.	8.04.26	Xəbərdarlıq siqnallarının verilmə qaydaları, əhalinin, idarəetmə orqanlarının və qüvvələrin təşkili, planlaşdırılması, təlimin prinsiplərinin metod və formaları.	Əsas dərsliklər: [3, 5] Fəsil 7
9.	15.04.26	Fövqəladə hadisələrdən mühafizə sahəsində əhalinin hazırlanması. Fövqəladə hadisələrdən mühafizə sahəsində əhalinin hazırlanması Mülki müdafiənin əsas vəzifələrindən biri kimi. İdarəetmə orqanlarının və qüvvələrin fəvqəladə hallara hazırlığı. İşləyən və işləməyən əhaliyə Mülki müdafiənin öyrədilməsinin təşkili, planlaşdırılması və öyrədilməsi. Obyektdə Mülki müdafiə üzrə hazırlıq planlarının tərtibi, obyekt mülki müdafiə rəhbərinin əmri və tədris ilində Mülki müdafiə üzrə tədbirlərin təqvim planlarının tərtibi.	Əsas dərsliklər: [3, 5] Fəsil 8
10.	22.04.26	Tibbi biliklərin əsasları Life Science (həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi və tibbi biliklərin əsasları) fənni, onun vəzifələri. İnsan orqanizminin müxtəlif şəraitə adaptasiyası, ekoloji faktorlar, onların insan orqanizminə təsiri. Sağlamlıq və xəstəlik anlayışları. Tipik patoloji proseslərin bəzi formaları (hüceyrə zədələnməsi və iltihab). Epidemiologiyanın əsasları. Dezinfeksiya, dezinseksiya, deratizasiya. Fövqəladə hallarda əhalinin tibbi təminatı və tibbi xidmətin təşkili. İlk tibbi yardım və onun təşkili. Günvurma zamanı ilk yardım. Tibbi yardımın anatomik-fizioloji əsasları. İnsan orqanizminin hüceyrə və toxumalarının quruluş və funksional xüsusiyyətləri. Qan və limfa sistemləri. Qan qrupları və rezus-amil haqqında anlayış. Donorluq və qan hazırlığı. Qanın laxtalanması. Qanaxmaların təsnifatı. Tənəffüs sisteminin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Həzm sisteminin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Dayaq-hərəkət aparatının morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Ürəyin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Sınir sistemi və duyğu üzvləri. Endokrin sistem və xəstəlikləri. Bədən hərərəti, nəbz, arterial təzyiq: onların təyini və qiymətləndirilməsi.	Əsas dərsliklər: [1, 2] Fəsil 1,2
11.	29.04.26	Tibbi yardımın anatomik-fizioloji əsasları. İnsan orqanizminin hüceyrə və toxumalarının quruluş və funksional xüsusiyyətləri. Qan və limfa sistemləri. Qan qrupları və rezus-amil haqqında anlayış. Donorluq və qan hazırlığı. Qanın laxtalanması. Qanaxmaların təsnifatı. Tənəffüs sisteminin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Həzm sisteminin morfo-funksional xüsusiyyətləri və	Əsas dərsliklər: [1, 2] Fəsil 2, 3

		xəstəlikləri. Dayaq-hərəkət aparatının morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Ürəyin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Sınir sistemi və duyğu üzvləri. Endokrin sistem və xəstəlikləri. Bədən hərərəti, nəbz, arterial təzyiq: onların təyini və qiymətləndirilməsi.	
12.	6.05.26	Fövqəladə hallarda zədələnmiş adamlara yardım, istifadə olunan dərmanlar. Yumşaq toxumaların əzilməsi. Bağların, vətərlərin və əzələlərin gərilməsi və qırılması. Çıxıqlar, sümük sınıqları. Bu proseslər zamanı ilk tibbi yardım. İmmobilizasiya, şinaların qoyulması. Miokard infarktı, kəskin ürək (ürək astması, ağciyər ödemi) və damar çatmamazlığı zamanı (bayılma, kollaps) ilk tibbi yardım. Ürəyin qapalı masajı. Dəri üzəri, dərialtı, əzələdaxili və venadaxili inyeksiyaların yerinə yetirilmə üsullarının öyrədilməsi. Qapalı və açıq zədələnmələr. Zədə şoku. Ürək fəaliyyətinə təsir edən maddələr. Damargenəldici və spazmolitik dərman maddələri. Qanın laxtalanmasına təsir edən maddələr. Mikroblar əleyhinə işlədilən maddələr. (Quiz)	Əsas dərsliklər: [1, 2] Fəsil 3, 4
13.	13.05.26	Fövqəladə hallarda zəhərlənmələr və xəstəliklər zamanı həkimə qədər ilk yardım və xəstələrə ümumi qulluq. Bioloji zədələnmə ocağında yoluxucu xəstəliklər zamanı ilk tibbi yardım. Qəzalar və fəlakətlər zamanı tibbi yardım. Suda boğulma, onun növləri. Mexaniki asfiksiya zamanı ilk yardımın texnikası. Suda batanların xilas edilmə üsulları və onlara ilk tibbi yardımın göstərilməsi. Süni tənəffüsün verilmə qaydaları. Bağırsağ infeksiyaları. Virus hepatitləri. Kəskin zəhərlənmələrdə ilk yardımın təşkili. Qida zəhərlənmələri zamanı ilk yardım tədbirləri. “Kəskin qarın” haqqında anlayış. Kəskin peritonit: əlamətləri, ilk tibbi yardım. Tetanus və qazlı qanqrena. Yanıqlar, donmalar, elektrozədələr: ilk tibbi yardım. Yaralar. Cərrahi infeksiya, antiseptika və aseptika üsulları. Desmurgiya. Sidiyin miqdarı, tərkibi və xassələri. Kateterizasiya.	Əsas dərsliklər: [1, 2] Fəsil 4, 5
14.	20.05.26	Fövqəladə hallarda zəhərlənmələr və xəstəliklər zamanı həkimə qədər ilk yardım və xəstələrə ümumi qulluq. Bioloji zədələnmə ocağında yoluxucu xəstəliklər zamanı ilk tibbi yardım. Qəzalar və fəlakətlər zamanı tibbi yardım. Suda boğulma, onun növləri. Mexaniki asfiksiya zamanı ilk yardımın texnikası. Suda batanların xilas edilmə üsulları və onlara ilk tibbi yardımın göstərilməsi. Süni tənəffüsün verilmə qaydaları.	Əsas dərsliklər: [1, 2] Fəsil 5, 6

		<p>Bağırsaq infeksiyaları. Virus hepatitləri. Kəskin zəhərlənmələrdə ilk yardımın təşkili. Qida zəhərlənmələri zamanı ilk yardım tədbirləri. “Kəskin qarın” haqqında anlayış. Kəskin peritonit: əlamətləri, ilk tibbi yardım. Tetanus və qazlı qanqrena. Yanıqlar, donmalar, elektrozədələr: ilk tibbi yardım. Yaralar. Cərrahi infeksiya, antiseptika və aseptika üsulları. Desmurgiya. Sidiyin miqdarı, tərkibi və xassələri. Kateterizasiya.</p>	
15.	27.05.26	<p>Əməyin mühafizəsi. İstehsalatda həyat fəaliyyətinin ümumi məsələləri. İnsan fəaliyyətinin formaları, təhlükə haqqında anlayış, əmək fəaliyyətinin təmin edilməsində profilaktik tədbirlərin rolu. İnsanın yaşayış və iş mühitində neqativ amillər. Metroloji parametrlər və onların insan orqanizminə təsiri, onlardan mühafizə tədbirləri. Neqativ amillərin parametrlərinin ölçülməsi üçün istifadə edilən cihazlar. Komfort iş şəraiti Təhlükəsizlik texnikası və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi (elektrik təhlükəsizliyinin təmini, texnoloji avadanlıqların istifadəsində təhlükəsizlik tədbirləri). Qurğu, cihaz və aparatların etibarlılığının, möhkəmliyinin təhlükəsizlikdə rolu. Fərdi təhlükəsiz geyimlər, vasitələr və onların təhlükəsizlikdə rolu. Yanğın, partlayış hadisələri və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi. Otaqda və binada tez alovlanan və alışan maddələrin olub olmamasının tədqiqi.</p>	<p>Əsas dərsliklər: [1, 2] Fəsil 7, 8</p>
		Final imtahanı	